

lângă altele și de etate. Regulile și modelele pentru lucrări libere, date de noi, sunt mai mult pentru școlarii, cari rămân numai cu clasele primare. Fiind bine introduși prin deprinderile de până aci, ei vor fi în stare mai târziu a se desvolta singuri și a face lucrări libere. Nu trebuie să pretindem prea iute lucrări libere; cu atâta mai puțin înainte de a fi trecut regulat deprinderile arătate. Oare, cerând de la un individ, care nu s'a deprins de loc în desemn, să ne facă un tablou după natură, putea-vom obține de la dânsul această lucrare? De sigur că nu. Și cu toate acestea sânt unele școale cari din nenorocire pretind aceasta. Institutorele le zice, fără ca să fie făcut cea mai mică pregătire: *să-mi scrieți ce a-ți văzut voi astăzi, când ați venit la școală sau descrieți-mi primăvara, o preumblare.* Astfel de apucături cu totul greșite n'ar trebui să se mai permită.

Preceptele de compozițiuni puse în urma tuturor deprinderilor, nu se vor învăța de școlarii claselor primare, de cât numai după înțeles. Deprinderile bine conduse fac mai mult de cât zecimele de reguli învățate pe din afară. Epistolele, care nu sânt de cât niște compuneri mai usitate și mai apropiate de subiect, adică de scriitor, se întind numai asupra materialului, luat din cercul real al cunoscințelor copilărești. Scopul introducerii lor este să înlesniască mai mult o narațiune (sau o descriere) punând oare-cum pe subiect (pe scriitor) într'un contact mai nemijlocit. Ca dovadă despre aceasta să se dea, ca temă, școlarilor o întâmplare de narat sau de descris; — forma să se espună în două moduri: în forma narativă și în forma epistolară, — și făcându-se deosebirea într'aceste forme se va găsi că cea epistolară e mai frumoasă, mai vie, etc. Acest cuvânt m'a făcut de am pus în forma epistolară mai multe narațiuni și descrieri. În modul acesta și cu înaintarea etății, școlarii vor putea fi introduși încetul cu încetul în mod natural și în epistole, a căror materie e luată de multe ori din lumea din lăuntru. Nu e permis a da școlarilor nimic mai